

Moldavsko

opomíjená země na okraji Evropy

Dle dat Světové banky je Moldavsko považováno za nejhudší stát Evropy. Tato země je zařazena do koncepce zahraniční rozvojové spolupráce České republiky – až do roku 2017 patří mezi naše programové země. Jak tedy vypadají rozvojové projekty, které tam Česká republika podporuje?

V první polovině září jsem měla možnost díky studiu na Katedře rozvojových studií Univerzity Palackého v Olomouci navštívit zemi, která se sice nachází v Evropě, běžně se však o ní příliš nemluví. Řeč je o Moldavsku – prioritní zemi zahraniční rozvojové spolupráce ČR. Díky finančnímu příspěvku České rozvojové agentury v rámci Evropského roku rozvoje jsme měli možnost setkání se zástupci vládních i nevládních organizací. Zajímavé byly diskuze s českým i slovenským ambasadorem, návštěva Evropské komise. Motivace cesty naší skupiny souvisela s oborem studia. Během týdne jsme se měli jedinečnou možnost vidět, jak jsou tam rozvojové projekty realizovány.

Pozadí a historie malé země za branami EU

Moldavsko, ležící mezi Rumunskem a Ukrajinou, má rozlohu zhruba jako polovina ČR, počet obyvatel se odhaduje na 3,5 mil. (bez Podněstří). Součástí území jsou i 2 autonomní regiony – Gagauzie, která se rozkládá na jihu země, a separatistické Podněstří na východě (které však není mezinárodně uznáváno). Oficiálním jazykem je moldavština, která je velmi podobná rumunštině. Lze se domluvit téměř všude rusky (v souvislosti s dlouhodobou minulou zkušeností se Sovětským svazem). Mladší obyvatelé, kteří měli možnost vycestovat do zemí západní Evropy, kde většinou jejich rodiče pracují, hovoří také anglicky. Zhruba polovina obyvatel žije na venkově a zemědělství tak představuje významný sektor obživy, pracuje zde cca 40 % obyvatel, následuje sektor služeb. Průmysl v zemi prakticky není zastoupen. Několik českých nevládních organizací a soukromých firem realizuje s místními partnery v zemi projekty v oblasti místního zemědělství, podpory agroturistiky, sanace vody nebo půdy a zelené ekonomiky.

Do Moldavska lze celkem pohodlně (za cca 24 hod. – záleží na stylu jízdy moldavských řidičů

a také na náladě hraniční kontroly) cestovat autobusem z Prahy či Brna. Ještě donedávna byl v zemi problém najít levné ubytování typu hostel, v posledních letech se našťástí i tady tento typ byznysu uchytil, a tak turistické, pracovní či studijní návštěvě této země už nic nebrání.

Hlavní město s dominantou Štěpána Velikého

Hlavním městem Moldavska je Kišinev (700 tis. obyv.), který je ekonomickým, dopravním i průmyslovým centrem země. Ve městě se lze pohybovat pomocí místní MHD, lístek stojí v přepočtu 2 Kč a dosud jej prodává výhradně k tomu určená obsluha ve vozidle. Městu vévodí dlouhý bulvár *Stefana Cel Mare* (významný středověký kníže a bojovník), kolem kterého jsou soustředěny prakticky všechny důležité instituce, jako je prezidentský palác, sídlo vlády a parlament.

V době našeho pobytu probíhaly na prostranství před sídlem parlamentu každodenní demonstrace proti současné vládě (v zemi se totiž před několika měsíci z 3 bank „ztratila“ 1 mld. USD). Nebyly však vůbec tak vyhrocené, jak bylo prezentováno zahraničními médii před naším odjezdem. Politickou situaci lze však dlouhodobě označit jako nestabilní, dochází zde k častému střídání vlád (v posledních letech složených zejména z proevropských politických stran). Země se také stále nemůže rozhodnout, kterým směrem se vydat, a to zda se přiklonit ke spolupráci s EU nebo naopak k Ruskem vedené *Eurasijské hospodářské unii*. Země v každém případě musí nastartovat dříve či později všechny typy reforem (zejména ty ekonomické), aby se mohla ucházet o vstup do EU. Projekty Evropské komise, U.S. Aid či UNDP (rozvojový program OSN) jsou totiž orientovány na reformy a dobrou správu věcí veřejných a také na podporu aktivního občanství.

Ekonomická situace v Moldavsku

Měnou je *moldavský lei*, který odpovídá zhruba 1,2 Kč. Pro turisty jsou ceny v zemi velmi příznivé, dokonce i my, studenti, jsme si mohli dovolit chodit každý den i dvakrát do restaurace. Útrata za jedno jídlo s pitím se obvykle pohybovala do 100 Kč. Národním jídlem je *mămăligă*, což je kukuřičná kaše, známá u nás jako polenta. V Moldavsku se upravuje na mnoho způsobů. Další výhodou místních stravovacích podniků je, že se ještě nenaučili šidit zákazníky šetřením na surovinách – pokrmy tak byly velmi bohaté a chutné.

Nicméně pro většinu Moldavanů ceny v zemi až tak příznivé nejsou – průměrný plat se zde totiž pohybuje kolem 4500 lei (lékaři 7000 lei), penze okolo 700–800 lei. Řešením je tak pro mnohé ekonomicky aktivní Moldavany odchod za prací do ciziny (většinou do okolních států). Část toho, co v cizí zemi vydělají, poté posílají formou tzv. *remitencí* zpět do Moldavska, kde si peníze často přerozděluje celá rodina. Dle neoficiálních statistik mohou remitence dosahovat až 38 % HDP státu. Díky tomuto fenoménu nežije řada rodin pohromadě, což má za následek i mnoho sirotků, kteří jsou v lepším případě vychovávaní v domově dětí či prarodiči. Právě zlepšování sociální a zdravotní péče o sirotky a staré lidi, nebo o lidi v nouzi se věnují rozvojové projekty české Charity ve více oblastech Moldavska.

Podpora turismu v zemi

Moldavsko není hojně navštěvovanou turistickou zemí. Dle některých odhadů jej ročně navštíví pouze

cca 11 000 turistů. Většina přicestuje v létě nebo v době vinobraní. Země je totiž ve světovém měřítku proslulá svými vinnými sklípků, jako je např. *Milestii Mici*, který se díky svým 250 km dlouhým podzemním chodbám a velké sbírce vín zasloužil i o zápis do Guinnessovy knihy rekordů. Další turistickou atrakcí představují pravoslavné klášterní komplexy jako je *Saharna* nebo *Orheiul*

http://www.fotodoprava.com/uzhorod_foto1.htm

Vechi. Oblíbeným dopravním prostředkem je zde tzv. *maršrutka*. Jedná se o dodávku, jejíž kapacita je téměř vždy překročena. Pro zvýšení počtu míst k sezení se používají i klasické židle. Jelikož stav mnohých komunikací není zrovna ideální, představuje cestování maršrutkou v kombinaci s popíjením moldavského vína či koňaku a místní hudbou skutečný zážitek. Láká-li Vás cestování do autentických a turisticky zatím málo dotčených zemí, je pro Vás Moldavsko ta správná volba.

Kateřina Dedková